

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS IN EDUCATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-312-5-7>

CONTENT AND STRUCTURE OF THE CONCEPT “DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL AND CREATIVE ABILITIES OF FUTURE MUSIC TEACHERS”

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ «РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ»

Loboda O. Ye.

*Doctor of Philosophy
Piano Instructor, Head of the Piano
Department
Ordos Piano School «AOLIYA»
Ordos, China*

Лобода О. Є.

*доктор філософії
викладач, завідувачка фортепіанним
відділом
Ордоська школа фортепіано «Аоля»
м. Ордос, Кунтай*

В умовах динамічних змін сучасного освітнього простору відбувається формування нової парадигми гуманітарного розвитку, визначальним вектором якої стає особистість, здатна до актуалізації свого інтелектуального та творчого потенціалу. Ці процеси сприяють виробленню нових підходів до підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців в усіх сферах життя.

Аналіз рівня дослідження розвитку інтелектуально-творчих здібностей у гуманітарній сфері свідчить, що він є предметом вивчення сучасних філософів, психологів, педагогів, педагогів-музикантів. Це підтверджує міжпредметність окресленого поняття, а також перспективність його дослідження для сучасної системи професійної освіти [1; 2; 3; 4; 5].

У філософській та психолого-педагогічній літературі розвиток трактується як процес руху, зміни, напрямом від нижчого до вищого, від простого до складного, процес перетворення тощо. Учені зазначають, що розвиток має поступальний характер, йому

притаманний рух на новому рівні з реалізацією результатів попереднього розвитку. Розвиток є поєднанням протилежностей як внутрішня рушійна сила процесу змін [4; 5].

Загальні підходи науковців до визначення змісту інтелекту дозволяють констатувати, що інтелект постає як складне інтегративне утворення, форма організації ментального досвіду, що органічно поєднує як вроджений досвід (задатки, здібності), так і набутий (знання, розумові вміння, навички), тому стає вагомим чинником успішності розумової діяльності в організації психіки людини [3; 4; 5].

Проблема інтелекту значною мірою пов'язана із проблемою творчості, оскільки виявляє спільні механізми функціонування.

На підставі аналізу наукових досліджень із проблем творчості та творчих здібностей, констатуємо наступне:

- 1) творчі здібності – це індивідуальні здібності, які є запорукою високої результативності діяльності;
- 2) творчі здібності є поєднанням властивостей та особистісних якостей особистості;
- 3) творчі здібності характеризуються відповідністю вимогам певного виду творчої діяльності й зумовлюють її результативність;
- 4) розвиток творчих здібностей відбувається в процесі активної творчої діяльності на основі задатків;
- 5) для розвитку творчих здібностей особистість має володіти внутрішньою мотивацією [1; 2; 3; 4].

Отже, творчі здібності розглядаємо як індивідуальні здібності особистості, визначені її індивідуально-психофізіологічними особливостями, які формуються в процесі творчої діяльності, розвиток яких сприяє її успішному виконанню та обумовлює результативність через внутрішню мотивацію індивіда.

Визначення сутності поняття «розвиток інтелектуально-творчих здібностей» передбачає розв'язання проблеми взаємозв'язку творчих здібностей та інтелекту. Процес творчості та інтелектуальної діяльності нерозривно пов'язані між собою. Творчий процес неможливий без інтелектуального пізнання об'єктивного світу, а інтелектуальна діяльність не створюватиме ідеї без творчих потенційних можливостей. Інтелектуально-творча діяльність характеризується здатністю успішно здійснювати загальні розумові дії, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, застосовуючи систематизовані знання, накопичений досвід у процесі творення власних продуктів творчої діяльності. Отже, взаємозв'язок між інтелектом та творчістю беззаперечний [1].

Творчість та інтелект взаємодіють в процесі творчої діяльності. Отже, інтелектуально-творчі здібності – це складне поняття, яке акумулює індивідуальні творчі здібності особистості, що визначаються її індивідуально-психофізіологічними особливостями та формуються в процесі творчої діяльності, а інтелект – інтегративне утворення, що органічно поєднує як вроджений досвід (задатки, здібності), так і набутий (знання, розумові вміння, навички), та виражає взаємодію психічних процесів (увага, пам'ять, мислення).

На основі вищесказаного можна інтерпретувати поняття «розвиток інтелектуально-творчих здібностей». На нашу думку, його сутність розкривається в такому визначенні: «розвиток інтелектуально-творчих здібностей» – це складний системно-організований процес, успішність якого визначається індивідуально-психофізіологічними особливостями особистості, інтелектуально-творчі здібності якої формуються в умовах організованої інтелектуальної та творчої діяльності на основі задатків, набутих знань, розумових вмінь, навичок через взаємодію психічних процесів (уваги, пам'яті, мислення).

Зі свого боку, поняття «розвиток інтелектуально-творчих здібностей майбутніх педагогів-музикантів» розглядаємо як процес та результат усвідомленого фахового становлення майбутніх фахівців мистецької сфери, змістовним наповненням якого є прагнення розвитку інтелектуальних та творчих здібностей, наявність яких забезпечує самостійне, оригінальне, нестандартне розв'язання професійно-педагогічних завдань майбутніми педагогами-музикантами під час фахової підготовки.

Проаналізуємо структурні компоненти досліджуваного поняття.

Мотиваційно-цільовий компонент розуміємо як один із основних компонентів розвитку інтелектуально-творчих здібностей, оскільки продуктивність творчої діяльності залежить від мотиваційної сфери особистості. Мотивація стає важливим фактором розвитку інтелектуально-творчих здібностей і мобілізує інтелектуально-творчі можливості на здобуття знань, розв'язання проблемних ситуацій, забезпечує формування мотиваційної сфери, а також готовність до інтелектуального та творчого самовдосконалення на шляху до його професійного становлення.

Аналітично-когнітивний компонент відбиває інтелектуально-творчі потенційні можливості когнітивної сфери особистості. Названий компонент акумулює сукупність теоретико-методологічних, професійних знань, науково-педагогічних понять, теоретичних принципів як основу успішної професійної самореалізації особистості

в процесі фахової підготовки. До того ж, він є засобом формування та реалізації професійної позиції.

Змістово-процесуальний компонент ґрунтується на розумінні змісту освіти як системи наукових знань, практичних умінь та навичок, засвоєння та здобуття яких стає основою розвитку та формування особистості. При цьому зміст освіти має відповідати основним тенденціям розвитку педагогічної теорії та практики, сприяти формуванню основ наукового світогляду, моралі, належної поведінки, підготовці майбутніх фахівців до життя та праці у суспільстві.

Особистісно-творчий компонент визначається сукупністю сформованих особистісних якостей майбутніх фахівців мистецької галузі, що впливають на ефективність їх творчої діяльності. Особистісні якості, властивості особистості, сформовані та розвинуті в процесі професійного становлення розглядаємо як важливий компонент професійної підготовки фахівця, що відбиває потенційні можливості його особистісної сфери.

Підсумовуючи, зазначимо, що зміст і структура розвитку інтелектуально-творчих здібностей вибудовується в площині мотиваційно-цільового, аналітично-когнітивного, змістово-процесуального, особистісно-творчого структурних компонентів, які спрямовують процес становлення особистості педагога-музиканта у фаховій підготовці.

Література:

1. Єфіменко С. М. Психолого-педагогічні закономірності діагностики та формування інтелектуально-творчого потенціалу у майбутніх вчителів технологій : посібник для викладачів середніх та вищих навчальних закладів. Кіровоград : ФОП Александрова М. В., 2012. 324 с.
2. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: колективна монографія / за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир : Вид-во Рута, 2006. 320 с.
3. Лобода О. Є. Проблема розвитку інтелектуально-творчих здібностей у науковій літературі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Київ, 2019. Вип. 67. С. 153–157.
4. Педагогіка: велика сучасна енциклопедія / упоряд. Є. С. Рапацевич. К., 2005. 720 с.
5. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. К. : Либідь, 2002. 560 с.